

saavidt særdeles har glædet mig, er, at det er fremkommet fra en Mand, hvis Kyndighed og Skarpsindighed allerede har vundet saa megen Anerkjendelse. Jeg skal derfor slet ikke følge det Exempel, den ærede Forslagsstiller ved en tidligere Leilighed her i Salen har givet ved en anden Lov, jeg tillod mig at indbringe. Jeg skal ikke tillade mig ved Enkeltighederne at søge at godtgjøre det ikke Lidet, jeg i hans Forslag finder at mangle den Simpelt og Udførlighed, som bør have ved en Lov som denne, men jeg skal tillade mig at blive staaende ved Forslagets Hovedpunkter. Før jeg gaar over til disse, maa jeg imidlertid udtale, hvor meget ogsaa jeg anerkjender den Virksomhed, den ærede Forslagsstiller har øvet allerede i tidligere Tider med Hensyn til denne Sag. Jeg troer, at han selv meget har undervurderet denne sin Virksomhed, og neppe har skildret den sandt, naar han i sin Bessedenhed har kaldt den en dæmpende, en simpel, tør Fremstilling af stille, alvorlige Love om disse Forhold. Jeg troer, at netop disse stille, alvorlige Fremstillinger have talt lydt og vægtigt for den Sag, for hvilken ogsaa jeg i mange Aar har kæmpet.

Den ærede Forslagsstiller har, som det forekommer mig, uimodsigeligt godtgjort, at Fædrelandets hele Stilling fordrer denne Reform, hvilket ogsaa allerede er anerkjendt i ligesaa stærke Udtryk af den forrige Indenrigsminister, og der er meget Faa, som egentlig modsig dette Punkt; desuagtet ere langt fra ikke Alle enige om det Berettigede og Nødvendige i den umiddelbare Anvendelse af en tvingende Lov. Den ærede Forslagsstiller har dog sluttet sig til denne Anskuelse, og det maa glæde mig, at han har gjort det; thi jeg troer med den ærede sidste Taler, at det er at hengive sig til Illusioner, at troe, at dette Forhold vil udvikle sig i den Retning og med den Hurtighed, vi maade ønske, uden en tvingende Lovs Mellemkomst, og jeg troer at maatte tilføie, at navnlig i Godseierens egen velforstaaede Interesse ligger der overordentlig Magt paa, at vi sørge for, at faae denne Reform istandbragt i de rolige Dage, førend Stormene komme. Om nu den Vel, den ærede Forslagsstiller er slaaet ind paa, er den ene rette, eller i alle

Henseender den rette, er vistnok meget tvivlsomt, det er blandt Andet meget tvivlsomt for mig. Imidlertid, ethvert Skridt, der blot nogenlunde er taaleligt, der dog nogenlunde fører fremad, er jeg nærved at ansee som et Fremskridt, og jeg vil derfor ogsaa gjøre mit Yderste for, at denne Lov skal undertastes fortsat Behandling her i Thinget.

En Betænkelse ved dette Lovforslag forekommer det mig at være, at det deels ikke skjæner mellem de forskjellige Kategorier af Fæstes gods her i Landet, uagtet det er umiskjendeligt, at det egentlig kun er med Hensyn til det i privat Eie værende Fæstegods, at de særdeles store Bønskeligheder ville frembyde sig; men ved Siden heraf forekommer det mig, at det er noget Uheldigt og næsten Betænkligt ved den foreslaaede Forholdsregel, at Lovforslaget kun omfatter Steder over 1 Tde Hartkorn, at den lader Alt, hvad der er under 1 Tde Hartkorn paa Landet, ligge uberørt. Jeg behøver ikke at udvikle det Betænkkelige derved. Efter min Overbeviisning er det en Kjendsgjerning, at de saakaldte Huusmænd allerede ved Reformationen i det forrige Aarhundrede ikke bleve omfattede med den samme Omhu, eller idetmindste med det samme gennemgribende Resultat, som Gaardmændene, jeg troer, fordi Tiden rykkede saa langt frem, at Krigsaaaringerne indtraf og afbrød meget af Regjerings Virksomhed med Hensyn til Landbosforholdene i Almindelighed; men, nu at undlade at medtage dem under en Reform af denne Bessaffenhed, turde være forbundet baade med materielle og politiske Betæneligheder af en ikke ringe Vægt. Foruden at jeg i det Væsentlige ikke kan Andet end antage, og ikke kan Andet end udtale det som min Overbeviisning, at ogsaa de Landboere, som eie under 1 Td. Hartkorn, ogsaa have Krav paa Staten til at indbefattes i den Forsorg, Lovforslaget tilstiger, er der en anden Betragtning, som det forekommer mig, at den ærede Forslagsstiller ikke har lagt den Vægt paa, som det var ønskeligt, og, saa forekommer det mig, vor Landboehistorie og vor Landboret kan fordrer, det er et Hensyn til Bondestandens traditionelle, ved Sædvaner hjemlede Retigheder og Begunstigelser. Der er Noget, vore